

Sedmilístek

ČÍSLO 5

12/2023

To vše se dozvíte uvnitř!

**VÁNOČNÍ SVÁTKY:
KOUZELNÉ OBDOBÍ**

**VULKÁNY:
DIVOKOST I KRÁSA**

**BLOB FISH:
ZNÁMÝ JAKO
HLADOVEC**

**VOSÍ HNÍZDA:
KRÁSNÉ VÁNOČNÍ
CUKROVÍ**

Vánoční svátky

Advent

Advent začíná čtyři týdny před Vánocemi. V tomto roce to je až 3.12., neboť letošní Vánoce připadají na neděli, a proto je tento Advent tím nejkratším (přesně čtyři týdny a ani o den více). Takto krátký Advent byl naposledy v roce 2017. Oproti tomu nejdelší byl v loňském roce. Zapalují se svíčky na adventním věnci, a to proti směru hodinových ručiček. Věvec symbolicky nemá začátek ani konec a vyjadřuje tak nesmrtelnost naší duše a věčný život. První svíčka je svíčka naděje a zapaluje ji nejmladší dítě v rodině. Druhá svíčka je svíčka míru a zapaluje ji nejstarší dítě v rodině. Třetí svíčka je svíčka přátelství, kterou zapaluje matka a čtvrtá svíčka je svíčka lásky a tu pro změnu zapaluje otec. Každá z adventních nedělí pak má své specifické jméno: první neděle je železná, druhá je bronzová, třetí stříbrná a čtvrtá neděle je zlatá.

Vánoce

Vánoce jsou křesťanské svátky připomínající narození Ježíše Krista. Přesné datum jeho narození však není známo a jeho ukotvení v našem kalendáři určil až v roce 350 papež Julius I. Datum se shodovalo s pohanským svátkem saturnálií, který se slavil v antickém Římě a oslavoval boha Saturna. (prvopočátky Vánoc můžeme vidět u Keltů a sice v podobě oslavy zimního slunovratu 5. až 1. století před naším letopočtem).

Tradičními vánočními barvami jsou zelená, červená a zlatá. Zelená, zastoupená v podobě stromečku, jmelí nebo cesmíny, je symbolem života a znovuzrození. Červené bobule cesmíny představují Kristovu krev, červená jablka odkazují na Adama. A zlatá zastupuje světlo a hvězdy.

V koledách a vánočních písních se často zpívá o bílých Vánocích. Těch jsme v poslední době však moc neměli. Představa bílých Vánoc je do velké míry pozůstatkem tzv. malé doby ledové, která na zemi panovala mezi 16. a 19. stoletím a teploty byly v průměru o několik stupňů nižší.

V řadě domácností nechybí na vánočním stromečku kromě klasických ozdob i malé čokoládové figurky zabalené v alobalu, které jsou českým “vynálezem” :)

Součástí vánoční tabule je smažený kapr s bramborovým salátem. Tento pokrm ale není až tak tradiční, jak se mnozí domnívají. Kapra zavedla až v 19. století díky své kuchařce Magdalena Dobromila Rettigová a bramborový salát se k nám dostal po druhé světové válce z Ruska.

První vánoční stromeček byl podle dochovaných záznamů ozdoben v roce 1510 v lotyšské Rize. Odtud se tento zvyk dostal do německých zemí a dále pak i k nám. Dříve se také stromeček v domácnostech zavěšoval vzhůru nohama od stropu.

Jedním z vánočních zvyků je polibek pod jmelím. Už v dávných dobách lidé jmelí přisuzovali magické účinky. Keltští druidové věřili, že do domu přináší štěstí a má léčivou moc. Domácnost mělo ochraňovat před zlými silami a duchy.

V Americe nosí dárky Santa Claus (možná se jedná o svatého Mikuláše, který žil ve 4. století na území dnešního Turecka a byl známý tím, že dával dary chudým a potřebným a byl prohlášen za svatého a stal se ochráncem dětí). V Holandsku získala tato postava jméno Sint Nicolaas. Děti dostávaly do bot malé dárky. Svátek tohoto světce se u nás slaví v předvečer jeho svátku, který je 6. prosince. Původně nosila postava svatého Mikuláše modré, zelené nebo bílé oblečení a postupně se rozšiřovala i do dalších zemí. V Itálii nosí 25.12. ráno čarodějnice La Befana, v Německu nosí dárky staroušek Weinachtmann, v Dánsku nosí dárky Julemand a pomáhají mu s roznášením skřítky, kterým se říká Nisser. V Argentině nosí dárky kůň Magi a v Sýrii nosí dárky velbloud patřící třem králům. V Polynésii pak nosí dárky velký krab a v Lucembursku pro změnu nosí dárky Kristkind.

Zvyky a tradice

lití olova, pouštění lodiček, házení střevíce, rozkrojení jablka, štědrovečerní večeře

LITÍ OLOVA

Můžeme nahlédnout do naší budoucnosti.

POUŠTĚNÍ LODIČEK

Pokud se vaše lodička dostane do středu, vyrazíte do světa na zkušenou a možná také natrvalo. Když se ale svíčka bude držet při kraji, zůstanete i další rok doma. Když vám lodička vydrží nad vodou nejdéle z celé rodiny, znamená to, že vás čeká dlouhý a šťastný život.

HÁZENÍ STŘEVÍCEM

Pro svobodná děvčata, která se na Štědrý den postaví zády ke dveřím a přes rameno hodí svůj střevíc. Pokud po dopadu špička střevíce ukazuje ven ze dveří, znamená to, že se dotyčná dívka do roka provdá. Pokud ne, zůstane v příštím roce svobodná.

ROZKROJENÍ JABLKA

Po štědrovečerní večeři si každý rozkrojí jablko kolmo na stopku. Nalezne-li v něm jádérka ve tvaru hvězdy, bude příští rok šťastný. Pokud je ale jádřinec červivý, může dotyčného potkat nemoc.

Vánoční Koledy

Jedná se o písně s vánoční tematikou. Název je odvozen od obřadních pochůzek o různých svátcích, včetně Vánoc, případně písní o nich zpívaných, též nazývaných koleda.

Historie Křesťanských vánočních koled sahá do 13. století, podle legendy je autorem první koledy svatý František z Assisi (1181–1226). Jednou ze zajímavostí je, že v 15. století bylo v Polsku přeloženo hodně koled z češtiny, šlo o koledy Jednoty bratrské. Vánoční koledy se zpívaly původně pouze během doby vánoční, v posledním půlstoletí se však oproti původní tradici zpěvu adventních písní a rorát začaly zpívat již během adventu.

Koledou se též nazývá v některých zemích, zvláště v Polsku, každoroční sbírka, se kterou katoličtí kněží obcházejí farnost, aby si vykoledovali na živobytí.

Slovo „koleda“ je všeslovansky rozšířeno, praslovanština jej přejala z latinského calendae (první den v měsíci) a pohanští Slované slovem koleda označovali slavnosti spojené se zimním slunovratem.

Půjdeme spolu do Betléma

Půj - dem spo - lu do Bet - lé - ma, duj - daj, — duj - daj, —
duj - daj - dá! Je - žíš - ku, pa - náč - ku,
já tě bu - du — ko - lí - ba - ti, Je - žíš - ku,
pa - náč - ku, já tě bu - du — ko - lí - bat.

Půjdeme spolu do Betléma,
dujdaj, dujdaj, dujdaj dá!
Ježíšku, panáčku, já tě budu kolíbat,
Ježíšku, panáčku, já tě budu kolíbat.

Začni, Kubo, na ty dudy,
dujdaj, dujdaj, dujdaj dá!
Ježíšku, panáčku, já tě budu kolíbat,
Ježíšku, panáčku, já tě budu kolíbat.

A ty, Janku, na píšťalku
dudli, tudli, dudli dá!
Ježíšku, panáčku, já tě budu kolíbat,
Ježíšku, panáčku, já tě budu kolíbat.

Vulkány – divokost i krása

Sopka nebo také vulkán je v místě poruchy povrchu planety, kudy se na povrch dostává směs roztavených hornin (magma) a sopečných plynů z hlouběji umístěného magmatického rezervoáru.

MAGMA - LITLI HRÚTUR, ISLAND

Sopky se nejčastěji vyskytují podél okrajů tektonických desek a nad tzv. horkými skvrnami, situovanými mimo tyto okraje, což vysvětluje teorie o deskové tektonice.

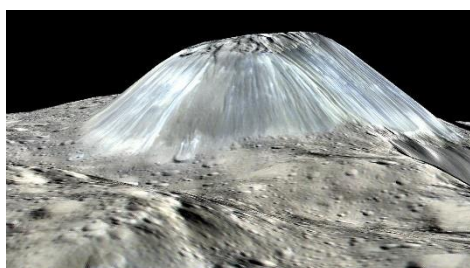
Sopka je nejčastěji tvaru kuželovité hory, ale nemusí to tak být vždycky.

Tvar je závislý na složení magmatu, charakteru a intenzitě sopečné

KIRKJUFELL, ISLAND

Jinými formami jsou například bahenní sopky (nesouvisí se sopečnou činností) nebo kryovulkány (např. na měsících sluneční soustavy: Europa, Enceladus, Triton, Titan).

KRIOVULKÁN, CERES

Věda, zkoumající sopečnou činnost, se nazývá vulkanologie.

V okolí sopek žije více než miliarda lidí. Sopečné erupce, doprovázené nebezpečnými jevy, byly zodpovědné za řadu přírodních katastrof. Masivní vulkanismus v dávné historii Země způsobil intenzivní klimatické změny, což následně vedlo k vymírání druhů. Ovšem sopky nemají pouze

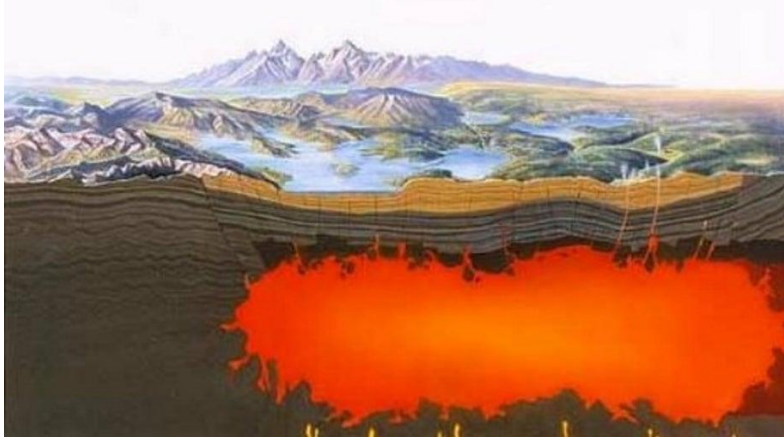
destruktivní účinky, pro život a pro člověka jsou v mnoha ohledech také velmi přínosné. Umožňují využívat jejich geotermální energii k výrobě elektřiny, vulkanické materiály se hojně používají ve stavebnictví a průmyslu. Zvětralá vulkanická hornina včetně sopečného popelu zúrodňuje půdu a čerstvě zformované ostrovy poskytují nedotčený životní prostor pro živočichy a rostliny a v neposlední řadě podporují i cestovní ruch.

GEOTERMÁLNÍ ELEKTRÁRNA, KRAFLA

Supervulkán

Představa ohromného magmatického krbu pod Yellowstonským národním parkem

Supervulkán je sopka, která alespoň jednou v historii způsobila erupci, při níž bylo vyvrženo více než 1 000 km³ (index VEI 8) sopečných produktů. Nutno však dodat, že většina erupcí supervulkánů takové intenzity nedosahuje a neobvyklá není ani poklidná produkce lávových proudů.

Například od poslední VEI* 8 erupce Yellowstonské kaldery před 630 tisíci lety došlo na jejím místě k několika událostem s indexem VEI 6 a rovněž se objevilo několik desítek proudů lávy. Navíc z odborného hlediska není mezi některými vulkanology termín „supervulkán“ příliš oblíbený. V současnosti mezi aktivní supervulkány patří zmíněná Yellowstonská kaldera, Toba, Taupo či Long Valley v Kalifornii. S termínem se dá setkat také u italského Campi Flegrei, ležící u města Neapol a sopky Vesuv. Jenomže u něj je doložena erupce maximálně s indexem VEI 7. Supervulkány vznikají, když stoupající magma ze zemského pláště není schopné prorazit skrz celou kůru na povrch. To se hromadí a utvoří velmi rozměrný magmatický krb. Tyto struktury se sice mohou vyskytovat uprostřed tektonické desky (nad tzv. horkými skvrnami – Yellowstonská kaldera), ale zpravidla se soustředí na jejich okrajích. Naprostou výjimkou je kaldera Gakkel, poblíž souostroví Severní země, v Severním ledovém oceánu.

VULKÁN, MEXIKO CITY

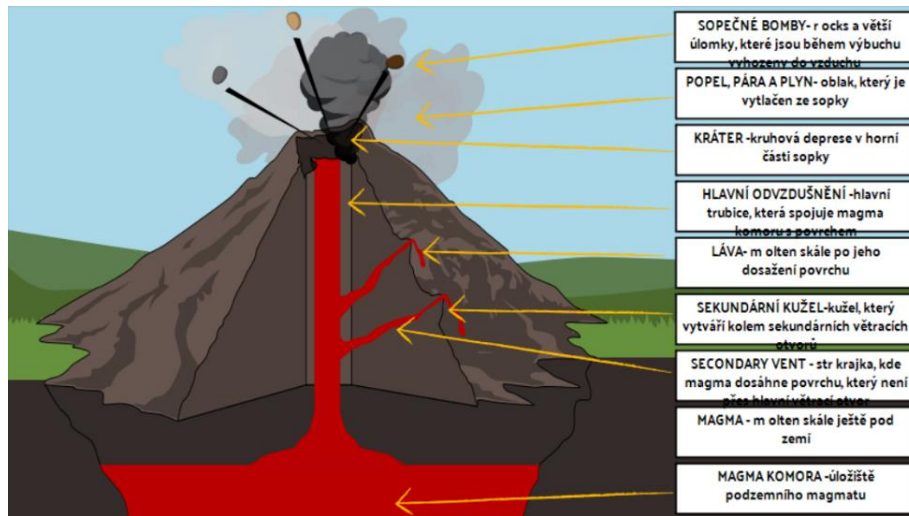

**LITLI HRÚTUR,
ISLAND**

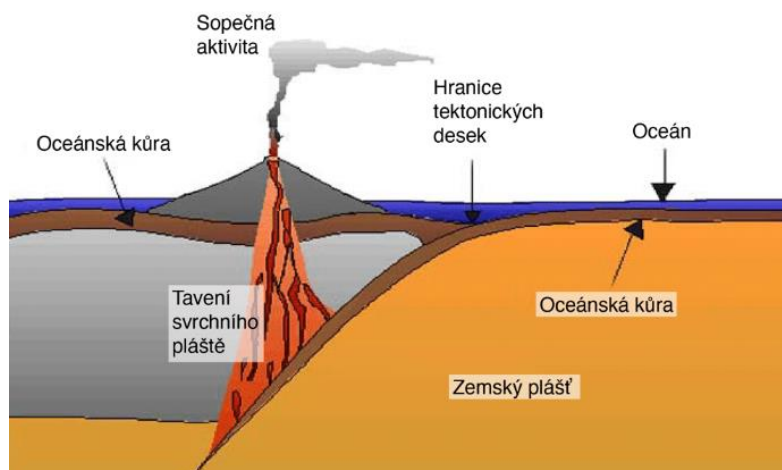
* VEI - Volcanic Explosivity Index (Index sopečné výbušnosti)

Řez sopkou

MAGMA
LITLI HRÚTUR,
ISLAND

Zajímavosti

Žraloci mají horní i dolní víčka, ale neumí mrkat.

Orel má na sobě průměrně 7000 pírek.

Slimák má čtyři nosy.

Klokani neumí chodit pozpátku.

Slepice snese průměrně 300 vajec ročně. Čím je starší, tím více snáší.

Škorpion má až 12 očí.

Novinky ze sedmičky

Na této stránce se budeme v každém čísle věnovat tomu, co je u nás na škole nového. Zde si přečtete, co se u nás ve škole změnilo. Tudiž budete mít přehled o všem důležitém, co se na naší škole děje.

22.11. se uskutečnil „No backpack day“. Tento tematický den na naší škole sklidil velký úspěch a tým odstartoval pomyslný závod o tematické dny.

30.11. bylo slavnostní rozsvěcení vánočního stromu

Recept na Vosí hnízda

Suroviny:

Těsto:

- 160 g piškotů
- 60 g másla
- 2-3 lžíce mléka
- 100 g moučkového cukru
- 2 lžíce kakaa
- 70 g lískových oříšků
- rum

Krém:

- 50 g másla
- 50 g moučkového cukru
- 1 žloutek (nebo trochu vaječného likéru)
- rum

Dále:

- kulaté piškoty

Postup:

- 1) Piškoty a lískové oříšky pomeleme. Přidáme změkklé máslo, cukr, kakao, mléko a rum (místo mléka můžeme přidat více rumu). Z těchto surovin vypracujeme vláčné těsto.
- 2) Ze surovin na náplň vymícháme hladký krém.
- 3) Z těsta vytvoříme vždy malou kuličku, kterou vtlačíme do formičky na úly a její střed naplníme krémem.
- 4) Naplněná vosí hnízda potom přilepíme na piškoty.

Vtipy

Uprostřed července: Česká pošta varuje: „Pokud posíláte Vánoční přání, tak je nejvyšší čas!“

„Jak já se letos těším na Vánoce... říká Pepa.
„Čekáš hodně dárků?
„Ani ne, ale ženě obvykle zaskočí kost z kapra a já jí můžu dát herdu do zad.“

Obžalovaný byl předvolán k soudu o Vánocích. Soudce se ptá předvedeného muže: „Za co jste tady?“
„Za předčasné vánoční nákupy.“
„To přece není žádný přestupek. Jak brzy jste nakupoval?“
„Dvě hodiny před začátkem otvírací doby.“

Někde v Americe... „Opravdu mi přineseš nové bubny?“ ptá se John Santy.
Odpověď zněla: „Ano, protože tví rodiče letos opravdu moc zlobili.“

Pan Novák se rozčiluje na běžeckém okruhu v Linci:
„No Linecká kolečka jsem si tedy takhle nepředstavoval.“

Kdysi dávno, když byl Chuck Norris malý, protáhl adventní kalendář na 365 dní, protože mu připadal krátký, a vyházel z něj sladkosti, protože si připadal široký. Tak vznikl první běžný kalendář.

Recept na Linecké cukroví

Suroviny:

210 g hladké mouky
170 g másla
70 g moučkového cukru
1 vanilkový cukr
2 žloutky
kůra z jednoho BIO citronu
marmeláda (na slepení)

Postup:

- 1) Plech vyložíme pečicím papírem.
- 2) Na vál nasypeme mouku, na ni nastrouháme máslo, přidáme cukr, žloutky, nastrouhanou citronovou kůru a vanilkový cukr.
- 3) Vše dobře promícháme a vypracujeme hladké těsto. Hotové těsto necháme uležet v chladu do druhého dne.
- 4) Z těsta vyválíme plát silný 3 mm a vykrajujeme libovolné tvary, které klademe na plech. Pečeme v předem vyhřáté troubě na 180-190 °C dorůžova.
- 5) Po vychladnutí k sobě slepujeme upečené kousky marmeládou.

Historické okénko

Josef Ressel

Celým jménem **Josef Ludvík František Ressel**

V letošním roce by mu bylo **230 let**.

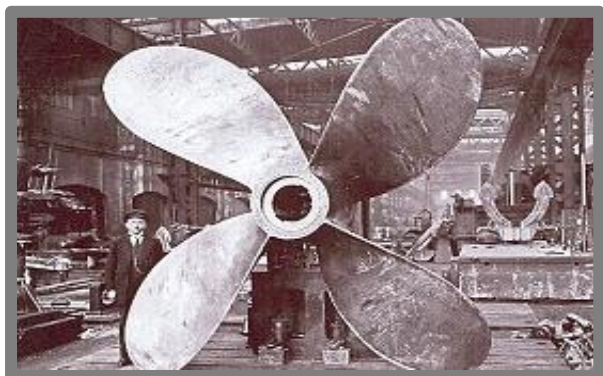
Narodil se 29.června 1793 v Chrudimi

Zemřel 9.října 1857 v Lublani, ve Slovinsku

Byl vynálezcem a vynalezl lodní šroub.

Jeho první plavba byla úspěch, ale druhá plavba se ani nekonala.

Přišel se sedmi vynálezy, mezi nimiž byl **šroubový lis pro výrobu vína a oleje** nebo **buzola a kuličkové ložisko (bez mazání)**, ale jeho nejvýznamnější vynález, který v pozitivním slova smyslu poznamenal svět, byl právě již zmíněný **lodní šroub**.

Blob fish

Nazývá se taky *Psychrolutes marcidus* nebo hladovec

Obývá hluboké vody u pobřeží pevninské Austrálie a Tasmánie a také vody Nového Zélandu. Měří méně než 30 cm.

Žije v hloubkách mezi 600 a 1200 m, kde je tlak 60 až 120krát větší než na hladině moře, což by pravděpodobně způsobilo, že plynové měchýře jsou neúčinné pro udržování vztlaku. Jeho maso je želatinová hmota s hustotou o něco menší než hustota vody; to umožňuje rybám vznášet se nad mořským dnem bez vynaložení

POBŘEŽÍ AUSTRALIE A TASMÁNIE

energie na plavání. Má nedostatek svaloviny, ale to není nevýhoda, protože jeho hlavním zdrojem potravy

je požitelná hmota, která před ním plave, jako například hlubinní korýši. Byl často uloven jako vedlejší úlovek při vláčení sítě po dně. Poprvé byl

objeven kolem ostrovů Norfolk a Lord Howe, které se nacházejí mezi Austrálií a Novým Zélandem.

POHYBUJE SE PŘI MOŘSKÉM DNĚ

Děkuji za přečtení!

Hledám kreslíře, případní zájemci ať se ozvou na email:

skolninovinyredakce@seznam.cz

Poděkování patří i škole za její podporu!

Milí čtenáři, právě jste si dočetli vánoční číslo časopisu Sedmilístek 😊

HISTORICKÉ PŘÁNÍ

Přeji krásný a pohodový advent!

*Šťastné a veselé Vánoce strávené
s rodinou a přáteli a hodně úspěchů do
nového roku 2024!*

Vítek Cakl

s podporou školy